

Filmoteka Szkolna

Temat lekcji: Wielki dramat dziecka - w świetle filmu Janusza Nasfetera „Abel, twój brat”

Opracowanie: Patrycja Woźniak

Etap edukacyjny: szkoła podstawowa, klasy 7-8

Przedmiot: język polski

Cel ogólny:

- kształcenie umiejętności interpretowania i wykorzystywania zasobów internetowych Filmoteki Szkolnej,
- zapoznanie i analiza twórcy filmowego inspirowanego motywem biblijnym, ukazanie dramatu małego bohatera – dziecka.

Cel wychowawczy:

- poruszenie kwestii natury moralnej oraz egzystencjalnej z perspektywy dziecka, (zwrócenie uwagi na: potrzebę dobroci w życiu codziennym, pomimo szerzącego się wokół zła),

Cele szczegółowe:

uczeń:

- analizuje treści przedstawione w filmie na podstawie ankiety – karty pracy, sprawdzającej wiedzę i stopień zapamiętania faktów, podczas oglądania filmu,
- potrafi przełożyć treści słowne na inny sposób komunikacji np. na obraz (plakat), mapę mentalną, schemat,
- poznaje podstawowe terminy i język filmu, cechy estetyki filmowej (np. plany filmowe),
- dokonuje analizy i interpretacji najważniejszych scen i wymowy dzieła,
- zestawia język i tematykę filmową z biblijnym kontekstem,
- wypowiada się na tematy natury moralnej, estetycznej, (literackiej i filmowej),
- bierze udział w dyskusji, rozwijając umiejętności refleksyjnej i krytycznej oceny dzieła filmowego, dostrzegania inspiracji biblijnych,

Formy organizacyjne pracy uczniów:

- indywidualna,
- praca na forum – z całą klasą,
- praca w grupach,

Metody pracy:

- indywidualne korzystanie z Internetu, zbieranie informacji, transformowanie,
- praca z dziełem filmowym i tekstem literackim (odwołanie do motywu biblijnego: Kain i Abel)
- heureka,
- „burza mózgów” – wykorzystanie skojarzeń i asocjacji,
- dyskusja kierowana, stawianie problemów,
- konstruowania notatek w formie: mapy mentalnej,
- uzupełnianie schematów.

Środki dydaktyczne:

- Film „Abel, twój brat”, reż. J. Nasfeter (1970),
- Materiały uzupełniające do lekcji ze strony internetowej: www.filmotekaszkolna.pl.

Literatura pomocnicza:

- *Słownik pojęć i tekstów kultury*, pod red. Ewy Szczęsnej, WSiP, Warszawa 2002. *Słownik wiedzy o filmie*, J. Wojnicka, O. Katafiasz, Wydawnictwo Park Sp. z o.o., Bielsko - Biała 2005.

Filmoteka Szkolna

- Stanisław Janicki, *Świat konfliktów najtrudniejszych. Rozmowa z Januszem Nasfeterem o filmie „Abel, twój brat”*, „Kino” 1970, nr 8
- Krystyna Kuliczowska, Dziecko, temat piękny i trudny. Rozważania o twórczości Janusza Nasfetera, „Kino” 1973, nr 4
- Barbara Mruklik, a jednak optymistyczny. Nauczyciele o filmie „Abel, twój brat”, „Kino” 1970, nr 8
- Roman Włodek, Janusz Nasfeter - Dziecko też człowiek [w:] Autorzy kina polskiego, pod red.: Grażyny Stachówny i Joanny Wojnickiej, Kraków 2004
- Katarzyna Bielas, Dzieci nas biorą „Gazeta Wyborcza - Magazyn” 2002, nr 12
- Beata Cyganek, *Dzieciństwo. Ciężar samotności* [w:] *Odwieczne od nowa. Wielkie tematy w kinie przełomu wieków*, pod red.: Tadeusza Lubelskiego, Kraków 2004.

Przebieg lekcji:

I. Wprowadzenie:

1. **Przed pokazem filmu nauczyciel rozdaj uczniom ankietę - kartę pracy do filmu „Abel, twój brat”**, zawierającą zestaw pytań i poleceń związanych z zagadnieniami poruszonymi w filmie.
Projekcja służy uzyskaniu ogólnego wrażenia, tak by uczniowie skupili swoją uwagę na wydarzeniach rozgrywających się w filmie. Natomiast karta pracy wykonana samodzielnie po obejrzeniu filmu przygotowuje do dyskusji, czyli szczegółowej analizy i interpretacji treści.
Wskazówka: uczniowie mają z reguły dostęp do Internetu, można więc zadać im uzupełnienie karty pracy jako zadania domowego.
2. **Wybrani uczniowie prezentują uzupełnione karty pracy, nauczyciel dokonuje ewentualnej korekty, uzupełnia i ocenia efekty pracy.**
3. **Zapisanie tematu:** Wielki dramat dziecka – w świetle filmu J. Nasfetera „Abel, twój brat”
4. **Korzystając z zakładki zagadnienia do dyskusji ze strony internetowej:** <http://filmotekaszkolna.pl/dla-nauczycieli/nasze-lekcje/lekcja-18-mali-bohaterowie/materialy-metodyczne>, **nauczyciel stawia pytania, dzieląc uczniów na 5 grup - praca w grupach:**
  - I. Jaki jest, twoim zdaniem, główny temat filmu Abel, twój brat?
  - II. Do jakich motywów biblijnych nawiązuje w swoim filmie Janusz Nasfeter? (przykład: **Załącznik 2**, Analiza porównawcza (motyw biblijny))
  - III. Jak można zinterpretować tytuł filmu Janusza Nasfetera?
  - IV. Co zwraca szczególną uwagę w kompozycji i koncepcji plastycznej filmu Abel, twój brat?
5. **Wnioski i podsumowanie części wstępnej:** Prezentacja przez uczniów efektów pracy w grupach – porównanie z innymi. Uzyskane odpowiedzi są uzupełniane w notatce w formie mapy mentalnej [przykład ZAŁĄCZNIK 2, ZAŁĄCZNIK 3]

II. Rozwinięcie:

6. **Nauczyciel proponuje dogłębną analizę sceny „walk bokserskich” wraz z poprzedzającymi ją ujęciami głównego bohatera słuchającego radia, będącymi wprowadzeniem do tej sceny (czas trwania, mniej więcej: 2 min. 15 s., tj. 1:06:05 - 1:08:20), korzysta ze strony internetowej:** <http://filmotekaszkolna.pl/dla-nauczycieli/nasze-lekcje/lekcja-18-mali-bohaterowie/filmy/abel-twoj-brat,44> **i zamieszczonego tam komentarza Jadwigi Mostowskiej, stawia pytania naprowadzające:**
  - kiedy rozgrywa się obejrzana scena i czego dotyczy? („Scena ta rozgrywa się podczas choroby głównego bohatera. Wydaje się jednak, iż jej obecność oraz charakter nie wynika wprost ze stanu w jakim znajduje się dziecko. Nic nie wskazuje również na to, że fantastyczna wizja „walk bokserskich” to marzenie senne Karola. Jest to raczej próba ukazania niezwykłego, bogatego świata dziecięcej wyobraźni”),
  - jakie znaczenie dla przebiegu akcji ma scena? („Choć nie ma istotnego znaczenia dla przebiegu akcji i jako taka mogłaby zostać pominięta, scena ta stanowi interesujące dopełnienie wizerunku głównego bohatera - dziecka wrażliwego o bogatej osobowości”),

Filmoteka Szkolna

- scharakteryzujcie Karolka – („Karol Matulak jest w domu sam. Może oddać się marzeniom. Leży w łóżku i słucha radia, a nadawana właśnie relacja z meczu bokserskiego staje się bezpośrednią inspiracją dla jego fantazji. Chłopiec wyobraża sobie, że w walce na ringu pokonuje swoich rywali - kolegów z klasy, którzy najbardziej mu dokuczają”),
- o czym marzy Karol? („Prześladowany przez rówieśników Karol marzy o tym, by w końcu przestać być ofiarą. Dlatego właśnie, w wymyślonych pojedynkach bokserskich, niemal natychmiast nokautuje przeciwników i jest bezapelacyjnym zwycięzcą”),
- jaki charakter ma ta scena? („Scena ta ma charakter nieco surrealistyczny. Pozbawiona dialogów, za to wzbogacona o niepokojącą, kakofoniczną muzykę, zwraca uwagę niezwykle przemyślaną i konsekwentną wizją plastyczną”),
- jakie barwy dominują w wizji plastycznej tej sceny? („(...) dominują mocne barwy - czerwień, czerń oraz biel,
- jakie skojarzenia wywołują sceny walki? (Same walki - nieco teatralne gesty, upadki nokautowanych chłopców - przywodzą na myśl komedie z epoki kina niemego, takie jak choćby Światła wielkiego miasta Chaplina z 1931 roku, z pamiętną sceną bokserskiego pojedynku”).

III. Podsumowanie:

Wniosek, (który uczniowie mogą zapisać w formie notatki): „Wszystkie te elementy składają się na interesujący obraz wewnętrznego świata dziecka - przestrzeni rządzącej się własnymi prawami, gdzie fantazja bierze górę nad realizmem, a wszystkie marzenia znajdują swoje spełnienie”.

Zadanie domowe:

Napisz recenzję filmu i opublikuj ją na stronie www.skrytykuj.pl

Załącznik nr 1

Ankieta – karta pracy do filmu „Abel, twój brat”

1. Skorzystaj z informacji zawartych na stronie internetowej – www.filmotekaszkolna.pl, z zakładki: filmy, zagadnienia do dyskusji, oraz odwołaj się do własnych przemyśleń, spostrzeżeń, wniosków i skojarzeń kulturowych poczynionych podczas projekcji filmu:

a) narysuj plakat, który będzie reklamą/ przesłaniem filmu „Abel, Twój brat” ,

b) umieść następujące informacje:

- tytuł filmu, (data produkcji),
- reżyseria,
- scenografia,
- muzyka,
- obsada,
- temat (np. w formie symbolu, piktogramu),

2. Wyobraź sobie, że jesteś scenarzystą, które rekwizyty wykorzystane w filmie trafiają i przemawiają do odbiorcy, oddając klimat i czasy, w których dzieje się akcja? Uzasadnij swoją wypowiedź.

a).....

.....

.....

.....

b).....

.....

.....

.....

c).....

.....

.....

3. Jakie dostrzegasz nawiązania - motywy biblijne w filmie Janusza Nasfetera?

.....

.....

.....

.....

4. W formie małych rysunków przedstaw wybrane sceny z filmu, które realizowały znane Ci plany filmowe (plany: ogólny, pełny, amerykański, zbliżenie, półzblizenie, detal,)

Filmoteka Szkolna

--	--

5. Wyraź swoją opinię na temat filmu, dokonaj oceny. Sądzę/uważam...

.....

.....

.....

.....

Załącznik nr 2 – Analiza porównawcza (motyw biblijny)

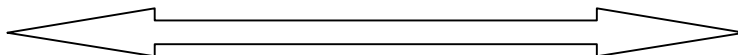
Abel

Cechy:

-
-
-
-

Kain zajmował się.....

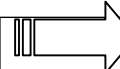

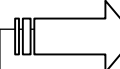
Karol

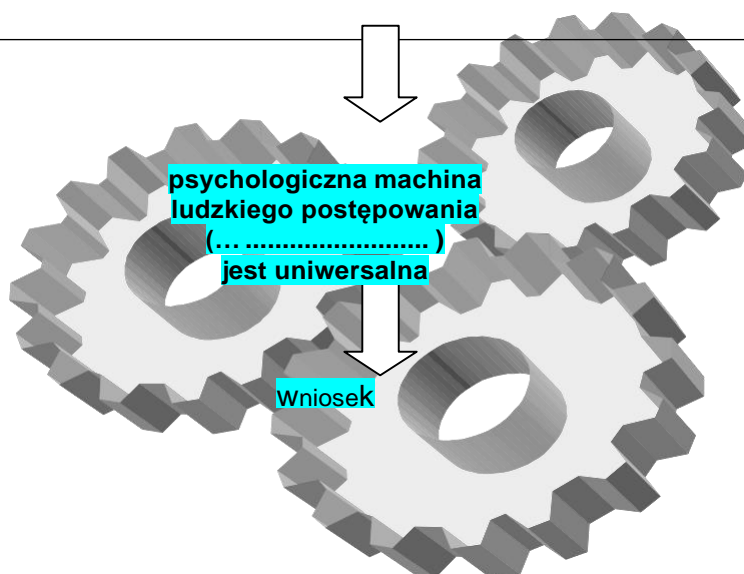

Koledzy zajmowali się...

WNIOSKI

 Postępowanie Kaina ilustruje .....

 Postępowanie kolegów ilustruje .....

Załącznik nr 3 – mapa mentalna

BOHATER – Karol Matulak

kim jest?

jaki jest?

co robi, by pozyskać kolegów?

dlaczego staje się ofiarą?

OFIARA

(klęska bohatera jest dziełem przypadku, czy konieczności?)

PRZYCZYNY

.....
.....
.....
.....

SKUTKI

.....
.....
.....
.....